

Степанківська А.В.
до відрозмежування
керівництва
в розробці

УКРАЇНА

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

вул. Смоленська, 19, м. Київ, 03057, тел./факс: (044) 277-30-47, тел.: (044) 204-48-27
e-mail: box@nerc.gov.ua, веб-сайт: www.nerc.gov.ua

**СТЕПАНКІВСЬКІЙ СІЛЬСЬКІЙ
РАДІ ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*вул. Героїв України, 124, с. Степанки,
Черкаський район, Черкаська
область, 19632*

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Регулятор), розглянула звернення депутатів Степанківської сільської ради від 12.01.2021 № 65/02-09, надіслане до НКРЕКП листом Секретаріату Кабінету Міністрів України від 05.02.2021 № 3512/0/2-21, та в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до положень Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП) Регулятор здійснює державне регулювання з метою досягнення балансу інтересів споживачів, суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, і держави, зокрема шляхом нормативно-правового регулювання у випадках, коли відповідні повноваження надані Регулятору законом, формування цінової і тарифної політики у сферах енергетики та комунальних послуг та реалізації відповідної політики у випадках, коли такі повноваження надані Регулятору законом.

Статтею 5 Закону України «Про ціни і ціноутворення» визначено, що до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ціноутворення належить проведення державної цінової політики та здійснення державного регулювання цін. При цьому, згідно із статтею 12 та 13 цього Закону державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)). Державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України відповідно до його повноважень шляхом установаження, зокрема обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання фіксованих

ДН. РЕГУЛЯТОР ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ НКРЕКП
Вхідний № 286/1000P №2882/18.2.27-21 від 04.03.2021
«16» 03 2021

Щодо ціни на природний газ

Відповідно до Закону України «Про ринок природного газу» (далі – Закон України) з 01.10.2015 НКРЕКП не має повноважень щодо забезпечення проведення цінової політики на ринку природного газу (в частині встановлення цін на природний газ).

Крім того, відповідно до статті 3 Закону України ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами, зокрема, забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, вільної торгівлі природним газом та рівності суб'єктів ринку природного газу незалежно від держави, згідно із законодавством якої вони створені, вільного вибору постачальника природного газу.

Закон України передбачає, з одного боку, державне регулювання монопольних ринків (транспортування, розподіл, зберігання природного газу), з іншого – розвиток вільної добросовісної конкуренції на товарному ринку природного газу. Тобто, на оптовому і роздрібному ринках природного газу має діяти принцип вільного ціноутворення (крім випадку, коли з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу покладені спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України), що передбачено частиною другою статті 12 Закону України.

Так, згідно з положеннями частини другої статті 12 Закону України постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Згідно з абзацом першим частини першої статті 11 Закону України, з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

З 01.11.2018 набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867, якою затверджено Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (далі – Положення № 867).

Положенням № 867 (із змінами) покладаються спеціальні обов'язки, зокрема, на НАК «Нафтогаз України» до 1 травня 2021 р. постачати природний газ на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням, виробникам теплової енергії.

Відповідно до положень пункту 11 Положення № 867 (із змінами) постачання природного газу НАК «Нафтогаз України» виробникам теплової енергії відповідно до цього Положення здійснюється за цінами, визначеними відповідно до пункту 13 цього Положення, на підставі договору, що враховує положення примірного договору про постачання природного газу виробникам теплової енергії.

Відповідно до пункту 13 Положення № 867 (із змінами), з 1 липня 2020 р. НАК «Нафтогаз України» здійснює продаж/постачання природного газу відповідно до пункту 11 цього Положення за цінами, що встановлюються продавцем (постачальником) і покупцем (споживачем), але не вище рівня, який враховує середньоарифметичне значення фактичних цін (End of Day) природного газу на наступну добу поставки газу (Day-Ahead and Weekend) на нідерландському газовому хабі (TTF) за період з 1 по 22 число місяця постачання газу відповідно до інформації

біржі Powernext/EEH, різницю (спред) між ціною на хабі TTF та на кордоні України і тариф на послуги транспортування природного газу для точки входу в Україну на міждержавному з'єднанні з Польщею/Словаччиною/Угорщиною.

Крім того, Положенням № 867 (із змінами) покладались спеціальні обов'язки, зокрема, до 01 серпня 2020 року на постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК «Нафтогаз України» відповідно до цього Положення, – постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек» і звітувати про його використання на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням.

При цьому, до 01 серпня 2020 року роздрібна ціна на природний газ, за якою постачальники природного газу на яких було покладено спеціальні обов'язки, здійснювали постачання природного газу вищезазначеним споживачам, у тому числі побутовим споживачам, визначалась відповідно до Положення № 867 (із змінами).

Звертаємо увагу на те, що з 01 серпня 2020 року роздрібна ціна на природний газ, зокрема для побутових споживачів, не визначається на підставі Положення № 867, а вільно встановлюється між постачальником та споживачем, тобто є договірною.

Разом з тим повідомляємо, що відповідно до пункту 41¹ постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2021 № 25 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України») встановлено з 1 лютого 2021 року на період дії карантину, але не довше ніж до 31 березня 2021 року, граничну ціну на природний газ за договорами постачання між побутовими споживачами та постачальниками, у тому числі постачальником «останньої надії», на рівні 6 гривень 99 копійок за 1 куб. метр (з урахуванням податку на додану вартість та плати за транспортування магістральними газопроводами до внутрішніх точок виходу з газотранспортної системи).

При цьому зазначаємо, що відповідно до Закону України, питання щодо ціноутворення на природний газ не належить до компетенції НКРЕКП.

Щодо зростання тарифів на послуги розподілу природного газу

Відповідно до положень статті 4 Закону України тарифи на послуги розподілу природного газу повинні бути встановленими з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи виходячи із економічно обґрунтованих та прозорих витрат відповідного суб'єкта ринку природного газу та з урахуванням належного рівня рентабельності, а також, де це можливо, встановленими з урахуванням зіставлення з показниками аналогічних категорій регульованих цін, встановлених Регулятором для інших суб'єктів ринку природного газу.

Положеннями статті 37 Закону України встановлено, що Оператор газорозподільної системи (далі – Оператор ГРМ) відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) газорозподільної системи, якою він користується на законних підставах.

Згідно з положеннями розділу II Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, до складу газорозподільної системи (далі – ГРМ) входять споруди і пристрої на газопроводах від

місця надходження природного газу в ГРМ до пунктів призначення (об'єктів споживачів або суміжних Операторів ГРМ), зокрема ГРМ включають:

газопроводи, зокрема підземні та/або надземні, високого, середнього та низького тиску;

обладнання для зниження тиску і підтримання його на заданому рівні, зокрема ГРП та ШРП;

установки електрохімічного захисту від корозії;

лінії технологічного зв'язку, споруди, обладнання автоматизованих систем контролю та управління технологічними процесами і установок електрохімічного захисту;

переходи через природні і штучні перешкоди (автомобільні дороги, залізниці, канали тощо);

будівлі та споруди для забезпечення експлуатації та оперативного обслуговування ГРМ;

споруди газорозподільних мереж, зокрема колодязі, запірна арматура, компенсатори, конденсатозбірники, контрольні трубки, контрольновимірвальні пункти, футляри, розпізнавальні і сигнальні знаки тощо.

При цьому єдине джерело покриття витрат Операторів ГРМ як суб'єктів природної монополії, що необхідні для провадження діяльності з розподілу природного газу, – тариф на послуги розподілу природного газу.

Витрати, які включаються до структури тарифу на послуги розподілу природного газу, визначаються з урахуванням державних і галузевих нормативів використання палива, електроенергії, матеріалів, норм та розцінок з оплати праці, норм амортизації, ставок податків, зборів, обов'язкових платежів, прогнозних індексів цін виробників промислової продукції і споживчих цін у планованому періоді.

Аналіз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України свідчить про суттєве зростання вартості палива, електроенергії, сировини, основних і допоміжних матеріалів, запасних частин, купованих комплектувальних виробів, напівфабрикатів та інших матеріальних ресурсів, необхідних для забезпечення основного технологічного процесу, які можуть бути безпосередньо віднесені до послуг розподілу природного газу.

Окремою проблемою Оператора ГРМ є велика плинність кадрів. Збереження висококваліфікованого персоналу є запорукою безаварійної експлуатації газорозподільних систем. Так, тарифами на послуги розподілу природного газу передбачено приведення середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника Оператора ГРМ до рівня середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника, зайнятого у промисловості на території діяльності газорозподільного підприємства або зайнятого у промисловості України, з урахуванням прогнозних індексу споживчих цін та індексу зростання номінальної середньомісячної заробітної плати працівників, скоригованого на індекс споживчих цін (індекс зростання реальної середньомісячної заробітної плати), відповідно до прогнозу економічного і соціального розвитку України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671.

Таким чином, формування тарифу на послуги розподілу природного газу відповідного Оператора ГРМ здійснюється виходячи з економічно обґрунтованих витрат суб'єкта господарювання та напряму залежить від рівня його витрат на обслуговування газорозподільних мереж та їх складових, а також обсягу робіт, що

виконуються для їх обслуговування незалежно від витрат суміжного газорозподільного підприємства.

Тарифи на послуги розподілу природного газу повинні забезпечувати газорозподільні підприємства коштами, необхідними для роботи газорозподільних систем, експлуатації газового обладнання, підтримки цілодобової роботи аварійних служб для запобігання можливим витокам природного газу та недопущення аварійних ситуацій.

При цьому повідомляємо, що згідно з вимогами чинного законодавства у грудні 2020 року НКРЕКП встановлено економічно обґрунтовані тарифи на послуги розподілу природного газу для Операторів газорозподільних систем.

Разом з цим, враховуючи соціальне напруження у суспільстві, чисельні звернення громадян України, Регулятором на відкритому засіданні, яке відбулось 30 січня 2021 року було ухвалено рішення прийняти постанови НКРЕКП про перегляд тарифів на послуги розподілу природного газу низки газорозподільних підприємств.

Щодо тарифів на електричну енергію

У зв'язку з численними зверненнями споживачів електричної енергії, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад, організацій, що представляють інтереси споживачів, громадських організацій, засобів масової інформації та інших заінтересованих осіб щодо поточної ситуації з ціноутворенням на роздрібному ринку електричної енергії та інших пов'язаних проблемних питань у галузі електроенергетики, які надходять до НКРЕКП, Офісу Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, з метою актуалізації та систематизування інформації із зазначених питань та полегшення доступу до неї, НКРЕКП 18.02.2021 опубліковано на власному офіційному вебсайті докладну інформацію стосовно цін (тарифів) на електричну енергію та соціальної підтримки побутових споживачів.

Таким чином, з детальним роз'ясненням стосовно порушених у зверненні питань щодо цін (тарифів) на електричну енергію можна ознайомитися на офіційному вебсайті НКРЕКП за адресою <https://www.nerc.gov.ua/?news=11261>.

Щодо тарифів на теплову енергію та відповідні комунальні послуги

Відповідно до положень Закону про НКРЕКП та законів України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг», «Про теплопостачання» НКРЕКП, згідно з покладеними на неї завданнями, зокрема, встановлює тарифи на теплову енергію, тарифи на комунальні послуги суб'єктам природних монополій та суб'єктам господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП, та змінює їх за результатами перевірки або моніторингу, контролює додержання ліцензіатами законодавства у відповідній сфері регулювання і ліцензійних умов провадження господарської діяльності, вживає заходів до запобігання порушенням ліцензійних умов та надає роз'яснення з питань застосування нормативно-правових актів НКРЕКП.

На сьогодні, згідно з Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності у сфері теплопостачання, затвердженими постановою НКРЕКП від 22.03.2017 № 308, на території територіальної громади Степанківської сільської ради Черкаського району Черкаської області ліцензіати НКРЕКП у сфері виробництва (крім виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях та когенераційних установках), транспортування та постачання теплової енергії відсутні.

З огляду на викладене, питання регулювання діяльності підприємств, що здійснюють господарську діяльність у сфері теплопостачання та надання відповідних комунальних послуг, а також встановлення тарифів кінцевим споживачам на зазначеній території територіальної громади відноситься до компетенції виконавчого комітету Степанківської сільської ради та Черкаської обласної державної адміністрації.

Щодо тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення

Статтею 10 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» визначено, що тарифи на комунальні послуги суб'єктів природних монополій повинні забезпечувати відшкодування всіх економічно обґрунтованих планованих витрат на їх виробництво з урахуванням планованого прибутку. Встановлення тарифів на комунальні послуги, нижчих за розмір економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво, не допускається і може бути оскаржено в суді.

Також згідно з частиною третьою статті 32 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» тарифи на надання послуг з питного водопостачання розраховуються на підставі галузевих нормативів витрат і повинні повністю відшкодовувати експлуатаційні витрати та забезпечувати надійну роботу об'єктів централізованого питного водопостачання і водовідведення.

Варто зазначити, що на зміну вартості окремих складових структури тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення впливають чинники, які не залежать від виконавців цих послуг, а саме: збільшення або зменшення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, податків, зборів, платежів, підвищення або зниження цін (тарифів) на реагенти, паливно-енергетичні ресурси, придбання води в інших суб'єктів господарювання та/або очищення власних стічних вод іншими суб'єктами господарювання, курсу валют за наявності зобов'язань по запозиченнях (кредитах, позиках) міжнародних фінансових організацій.

Виходячи з усіх цих умов, перегляд тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення є об'єктивним та необхідним заходом для належного функціонування підприємств, що забезпечують споживачів послугами з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Отже НКРЕКП встановлює тарифи на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення ліцензіатам, на рівні, який покриває економічно обґрунтовані витрати в собівартості цих послуг.

При цьому НКРЕКП забезпечує прозорість та відкритість процесу формування та встановлення вказаних тарифів. Так, з громадськістю проводяться відкриті обговорення проектів рішень НКРЕКП з питань встановлення цін (тарифів) згідно з Порядком проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866.

Водночас, відповідно до частини другої статті 14 Закону про НКРЕКП засідання НКРЕКП проводяться у формі відкритих слухань. Згідно з частиною третьою цієї статті у відкритих слуханнях мають право брати участь представники суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, організацій, що представляють інтереси споживачів, громадських організацій, засобів масової інформації та інші заінтересовані особи.

Разом з тим звертаємо увагу, що повноваження зі встановлення тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення в Україні розділені

між НКРЕКП та органами місцевого самоврядування з урахуванням вимог пунктів 1.4, 1.5 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою НКРЕКП від 22.03.2017 № 307 (далі – Ліцензійні умови).

Відповідно до статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить, зокрема, встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, послуги з постачання гарячої води, які встановлюються НКРЕКП), транспортні та інші послуги, здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням цін і тарифів.

Водночас, статтею 4 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що до повноважень органів місцевого самоврядування належать, зокрема, встановлення цін/тарифів на комунальні послуги відповідно до закону.

Таким чином, органи місцевого самоврядування встановлюють тарифи на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення підприємствам, що не підпадають під критерії регулювання НКРЕКП, визначені пунктом 1.4 Ліцензійних умов.

Щодо допомоги та компенсаторних заходів для населення, передбачених у зв'язку з підвищенням тарифів на комунальні послуги

Згідно з Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Мінсоцполітики є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту та відповідно до покладених на нього завдань організовує роботу з призначення та виплати передбаченої законодавством державної соціальної допомоги, надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, компенсації додаткових витрат на оплату комунальних послуг в умовах підвищення цін і тарифів на послуги.

На сьогодні головним механізмом соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги залишається Програма житлових субсидій. Положенням про порядок призначення житлових субсидій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 807) визначено механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Мінсоцполітики для виплати пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі, умови призначення та порядок надання громадянам таких житлових субсидій.

Разом з тим, повідомляємо, що зважаючи на економічну ситуацію в Україні, яка виникла внаслідок поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) постановою Верховної Ради України від 28.01.2021 № 1147-IX передбачено заходи, спрямовані на соціальний захист населення, у зв'язку з підвищенням цін (тарифів) на житлово-комунальні послуги.

Член НКРЕКП

О. Магда